

УДК 351.862:378(477)

ББК 67.99(2)116

Ф 43

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету цивільного захисту України (протокол № 8 від 26 квітня 2018 р.)

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії: Садковий В.П., д.держ.упр., проф.

Головний редактор: Домбровська С.М., д.держ.упр., проф.

Заступник головного редактора: Майстро С.В., д.держ.упр., проф.

Відповідальний секретар: Помаза-Пономаренко А.Л., к.держ.упр.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст і стилістику матеріалів, поданих у редакції авторів.

Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 19–20 квітня 2018 р. / за заг. ред. В. П. Садкового. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2018. – 278 с.

У збірнику розміщено матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика».

Він містить матеріали щодо таких напрямів:

- механізми формування та реалізації державної політики у сфері реформування вищої освіти;
- державні механізми забезпечення якості вищої професійної освіти;
- державне регулювання розвитку дистанційної освіти для підготовки конкурентоспроможних фахівців;
- механізми публічного управління в соціальній сфері;
- механізми публічного управління в екологічній сфері;
- організаційно-правові, соціально-економічні та психолого-педагогічні аспекти державного управління у сфері цивільного захисту;
- державна політика захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню;
- державні механізми забезпечення пожежної та техногенної безпеки;
- розвиток системи та механізмів державного управління у сфері державної безпеки й охорони громадського порядку;
- механізми інтегрованого управління кордонами, організації оперативно-службової, оперативно-розшукової, контррозвідувальної, розвідувальної діяльності у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ В ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. Правове виховання, перш за все, орієнтованого на формування правової культури, правового мислення, почуття поваги до Конституції, інших законів, до соціальних цінностей. Правове виховання має свою систему, свої завдання, основні засади, форми, методи та засоби.

Виклад основного матеріалу. Правове виховання – це процес засвоєння правових знань і формування навичок використання правових норм, розуміння ролі права в державі і в житті кожної людини. Це цілеспрямована діяльність педагога, вихователя по формуванню певних переконань та ціннісних орієнтацій, прищеплення поваги до закону, бачення закону великою соціальною цінністю, що відноситься безпосередньо до кожного індивіда, розвиток почуття відповідальності, непримиренності до свавілля та неправомірної поведінки. В результаті такої цілеспрямованої дії на свідомість формується досвід правомірної поведінки, навички виконання своїх службових обов'язків у суворій відповідності до вимог діючих нормативно-правових актів.

Правове виховання – це систематична і цілеспрямована діяльність державних органів та громадських організацій, юридичних закладів, що має формувати в майбутнього спеціаліста правову свідомість та сумлінне ставлення до законів нашої держави [1, с. 156].

Правове виховання розпочинається з дитинства і триває протягом усього життя. Тому його слід розглядати як багатогранний процес, ефективність якого залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Висновки. В процесі правового виховання діють два суб'єкти – вихователь та виховуваний. Проте це не односторонній процес, тому що існує також зворотній вплив особи, що виховується на вихователя. Виховуваний не повинен лише пасивно сприймати інформацію, бо тоді ефективність процесу виховання буде значно нижчою. Тільки завдяки поєднанню у педагогічному процесі навчання і виховання, можна досягти високого рівня правової свідомості й правової культури. Визначальним у вихованні є не розвиток інтелекту і пам'яті, а розвиток почуттів, формування характеру.

Література:

1. Макушев П.В. Проблемивиховання та самовиховання майбутніх юристів / П.В. Макушев // Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. – 2000. – № 1. – С. 157–160.

*Островець О. О.,
Савченко О. В.*

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ТА БЕЗПЕРЕРВНИЙ ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Постановка проблеми. Підготовка висококваліфікованих фахівців для органів та підрозділів цивільного захисту вимагає вдосконалення всіх форм навчального процесу, розвитку у здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів (далі - ВНЗ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України) стійких навичок самостійного активного пошуку та засвоєння необхідних знань, умінь працювати з навчальною та науковою літературою, оволодіння методологією самоосвітньої діяльності. Рішення цих завдань неможливе без чітко організованої, методично та змістовно забез-

печеної самостійної роботи здобувачів вищої освіти як обов'язкової форми навчальної діяльності, сприяючої розвитку умінь вчитися самостійно.

Виклад основного матеріалу. Самостійна робота в аудиторний та особливо у позааудиторний час сприяє розвитку у здобувачів вищої освіти ВНЗ ДСНС України активності, ініціативності, самостійності, тобто розвитку якостей, котрі забезпечують фахівцеві мобільність, конкурентоспроможність і кар'єрну успішність. Організація позааудиторної самостійної роботи здобувачів вищої освіти ВНЗ ДСНС України є досить складною, більшою мірою самоуправляємою та опосередковано контрольованою викладачем формою навчання.

Під самостійною роботою здобувачів вищої освіти ВНЗ ДСНС України ми розуміємо планований, організований та здійснюваний під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі процес виконання здобувачами вищої освіти комплексу завдань різного рівня складності в спеціально відведений для цього час (у нашому випадку цей час, відведений для обов'язкової самостійної підготовки здобувачів вищої освіти).

Самостійну роботу здобувачів вищої освіти ВНЗ ДСНС України характеризує ряд ознак, серед яких: 1) виконання самостійної роботи без безпосередньої допомоги викладача; 2) опора на власні знання та вміння, переконання та суб'єктний (життєвий) досвід, світогляд; вираження особистого відношення та висловлювання власної аргументації; прояв ініціативи та творчості; 3) напруга мислення, його розвиток, виховання волі та цілеспрямованості здобувача вищої освіти, викликані змістом самостійної роботи.

Зміст завдань для самостійної роботи відрізняється великою різноманітністю та включає пошук необхідних знань, їх осмислення, закріплення, формування і розвиток умінь та навичок, узагальнення та систематизацію знань. Самостійність пізнавальних і розумових дій, безумовно, сприяє глибокому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку умінь виділяти основні поняття, встановлювати причинно-слідчі зв'язки, визначати головне. Тільки на основі такого осмисленого сприйняття навчального матеріалу розвивається вміння самостійно міркувати, доводити, будувати висновки та висловлювати свої судження, відстоювати свою позицію.

Працюючи самостійно, здобувачі вищої освіти ВНЗ ДСНС України не лише міцно та глибоко засвоюють предметний навчальний матеріал, але і розвивають навички дослідницької і професійної діяльності, здатність приймати відповідальні і конструктивні рішення в різноманітних надзвичайних ситуаціях.

Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти здійснюється з урахуванням дидактичних принципів, що відбивають специфіку цього напрямку діяльності у ВНЗ ДСНС України. Розглядаючи принцип, як керівну ідею, рекомендації, що направляють діяльність викладача та здобувача вищої освіти на досягнення поставлених цілей, ми пропонуємо наступну систему принципів, котрі сприяють формуванню у здобувачів вищої освіти умінь і навичок самостійної роботи: 1) принцип єдності навчальної, аудиторної, самостійної та позааудиторної діяльності здобувача вищої освіти; 2) принцип індивідуалізації і диференціації, котрий дозволяє максимально враховувати пізнавальні можливості, здібності та інтереси здобувачів вищої освіти; 3) принцип професійної спрямованості, сприяючий перекладу навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти у спеціально-професійну; 4) принцип свідомості і активності.

Слід зазначити, що для ефективного виконання здобувачами вищої освіти ВНЗ ДСНС України самостійної роботи потрібні планування та контроль з боку викладача об'єму самостійної роботи в робочих навчальних планах, розробки навчально-методичних посібників, спрямованих на її організацію та допомогу.

Особливо важливо сформувати у здобувачів вищої освіти ВНЗ ДСНС України процесуальну (навчальну) мотивацію, котра проявляється в розумінні ними корисності виконуваної роботи. Мотивом самостійної діяльності здобувача вищої освіти виступає потреба в нових знаннях, котра виникає в процесі вирішення пізнавальної задачі. Зале-

жно від курсу, на якому вчиться здобувач вищої освіти, специфіки навчального предмету, що вивчається, завдання для самостійної роботи можуть бути дуже різноманітними. При цьому важливо прагнути до того, щоб на 1-2 курсах метою самостійної роботи було розширення і закріплення знань та умінь. А на 3-4 курсах самостійна робота повинна сприяти розвитку творчого потенціалу здобувача вищої освіти, прояву його професійної спрямованості, вираженої спеціальної-професійної свідомості та мислення.

Залежно від місця, часу проведення, характеру керівництва з боку викладача, а також способу контролю результатів слід виділяти наступні види самостійної роботи здобувачів вищої освіти ВНЗ ДСНС України: самостійна робота під час основного аудиторного зайняття (лекцій, семінарів, практичного зайняття); систематичне читання та конспектування літератури з питань спеціалізації; підготовка до семінарського та практичного заняття, складання конспектів і планів для виступів; написання рефератів, курсових проектів; самостійна робота під контролем викладача у формі планових консультацій, творчих контактів, заліків та екзаменів; самостійне поглиблене вивчення питань навчальної програми, недостатньо висвітлених в навчальних посібниках; обробка та аналіз експериментальних даних, отриманих під час експериментів і спостережень для науково-дослідних робіт у рамках наукового товариства курсантів та студентів; позааудиторна самостійна робота при виконанні завдань навчального та творчого характеру; виконання проектів дослідницького характеру.

Висновки. Самостійна підготовка здобувачів вищої освіти ВНЗ ДСНС України організовується на усіх курсах в години, відведені розпорядком дня, в спеціально закріплених за навчальними групами аудиторіях, читальних залах, навчально-методичних кабінетах, спеціалізованих класах. Для самостійної підготовки здобувачі вищої освіти отримують дидактичні матеріали та навчальні посібники, наявні у бібліотеках і навчально-методичних кабінетах кафедр. Під час самопідготовки здобувачі вищої освіти мають можливість отримати індивідуальну консультацію у викладача, виконати додаткові завдання або контрольну роботу, пройти співбесіду або тестування, підготувати реферат, доповідь. Викладач, спостерігаючи за самостійною роботою здобувачів вищої освіти, отримує можливість визначити рівень сформованих знань, їх глибину, міцність і системність, розвиток пізнавального інтересу та здібностей, уміння застосовувати отримані теоретичні знання при вирішенні практичних завдань, що дозволяє своєчасно внести корективи в процес навчання.

*Яценко О. А.,
Лукиша Р. Т.*

СИСТЕМНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ ВНЗ

Постановка проблеми. Сучасна парадигма «освітнього товариства» вимагає модернізації та інноваційного розвитку, що вирішальним чином залежить від рівня розвитку інтелектуального потенціалу. Соціальний запит на інтелектуальний потенціал зростає. Інтелект є системою, а управління інтелектуальним розвитком несистемний, і можна сказати, що воно відсутнє. Розвиток інтелектуального потенціалу здійснюється через інститут освіти, але за структурою і функціями, за змістом управлінської діяльності головний суб'єкт управління (міністерство освіти і науки України). Неможливо системно управляти інтелектуальним розвитком без критеріальних основ оцінки, яка повинна виходити з теорії інтелекту, але такої теорії немає, тим більше, в системному вигляді. Вирішення цих питань входить в завдання системного державного управління розвитком інтелектуального потенціалу курсантів та студентів ВНЗ України.

Виклад основного матеріалу. Протириччя між суб'єктом управління освітою і об'єк-